

Dolores Errandonea Alzuguren
Bera, Nafarroa
(1920)

Aurkibidea

Biografia

Beran sortu zen,
Zigardiberean. Guraso biak
Berakoak zituen.

Zintak

BRA-012

- **Proiektua:** Bortzirietako ahozko ondarea
- **Elkarrizketatzailea(k):** Lakar Iraizoz, Maite
- **Data:** 2007-08-16
- **Iraupena:** 64 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Emalea:** Arburua Etxeberria, Patri

BRA-013

- **Proiektua:** Bortzirietako ahozko ondarea
- **Elkarrizketatzailea(k):** Lakar Iraizoz, Maite
- **Data:** 2007-08-16
- **Iraupena:** 50 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Emalea:** Arburua Etxeberria, Patri

Pasarteak

1. Lastargia eta menda

- **Erref:** BRA-012/001
- **Iraupena:** 0:00:39. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:00:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Lastargia erabiltzen zuten gauaz ibiltzeko. Mendarekin etxea garbitu eta freskatzen zuten; kukusoak hiltzen zituela erraten zuten lehen.

2. Bokata

- **Erref:** BRA-012/002
- **Iraupena:** 0:03:35. **Hasi:** 00:00:39. **Bukatu:** 00:04:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Arropa nola garbitzen zuten, bokata nola egiten zuten, azaltzen du. Putzuan arropa xaboitzen zuten eta gero kubelan sartzen zuten, gainean zaku oihala eta hautsa paratzen zuten. Ura egosi eta gainetik botatzen zuten. Oso usain ona botatzen zuen. Gero, putzuan uretan eragin eta kanpoan hedatzen zuten. Batzuetan berdean paratzea zuten xaboiutako arropa.

3. Haur ttikiendako kontuak 1. Patziku eta ilargia

- **Erref:** BRA-012/004
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:04:32. **Bukatu:** 00:06:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Patziku eta ilargiaren ipuina kontatzen du.

4. Haur ttikiendako kontuak 2. Asto zaharra mukizu

- **Erref:** BRA-012/005
- **Iraupena:** 0:03:43. **Hasi:** 00:06:28. **Bukatu:** 00:10:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Asto zaharraren ipuin-kanta kontatzen (eta kantatzen) du.

5. Haur ttikiendako kontuak 3. Patziku eta Pello

- **Erref:** BRA-012/007
- **Iraupena:** 0:02:36. **Hasi:** 00:10:26. **Bukatu:** 00:13:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Patziku eta Pello anaien ipuina kontatzen du.

6. Haur ttikiendako kontuak 4. Axeria eta otsoa

- **Erref:** BRA-012/009
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:13:06. **Bukatu:** 00:14:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Axeria eta otsoaren ipuina kontatzen du.

7. Haur ttikiendako kontuak 5. Patziku eta ilargia

- **Erref:** BRA-012/011
- **Iraupena:** 0:03:08. **Hasi:** 00:15:05. **Bukatu:** 00:18:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Tartaro aiton zakarraren ipuina kontatzen du.

8. Sorginak eta lamiak

- **Erref:** BRA-012/012
- **Iraupena:** 0:06:02. **Hasi:** 00:18:13. **Bukatu:** 00:24:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Sorginak hegaka ibiltzen omen ziren, urritzekin egindako erratzen gainean. Zugarramurdi eta Bera artean zulo luze bat bazela erraten zen. Gizon bat

zuloa aurkitu nahi zuen eta gau batean (ilargi betean) abiatu zen; bere bidaiari zehar aurkitutakoa azaltzen du: sorgin batzuk arropa jotzen eta beste batzuk dantzan eta parrandan ari ziren, baina, bat-batean tinako batean sartu ziren denak. Sorginak eta lamiak ez dira gauza bera. Lamiak ttikiagoak omen ziren eta urrezko gauzak zituzten.

9. Lamiak

- **Erref:** BRA-012/013
- **Iraupena:** 0:01:47. **Hasi:** 00:24:15. **Bukatu:** 00:26:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Batek kontaktzen zuen ur putzu baten ondoan bi neskaxa eder ikusi zituela ilea orrazten ari zirela eta, bera ikusi zutenean, uretan sartu zirela (beraien buztanak erakutsiz). Gizon horrek zera erraten zuen: behiek edota ardiek ondokoa (plazenta) ezin zutenean bota, sasiarrosarekin inguratu behar zitzaizela lepoa.

10. Aranburuko gazteluko semea

- **Erref:** BRA-012/014
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:26:02. **Bukatu:** 00:28:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Aranburuko gazteluko jaunak bere semea Donostiara bidali zuen hango berriak jaso nahi zituelako. Semeak Larungo maldan etxe bat eta erreka ondoan beste bat zeudela erran zionean, aitak zera erran zuen: “hurbil asko ongi bizitzeko”.

11. Altzateko plazako gizona

- **Erref:** BRA-012/016
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:28:44. **Bukatu:** 00:30:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Aitak kontatu zion Altzateko plazan gizon bat liburu handi batekin izaten zela eta “gaurko nere kapitulua, neskazarren titulua” esan ondoren, sekulako disparteak erraten hasten zela.

12. Emakume xelebrea

- **Erref:** BRA-012/017
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:30:50. **Bukatu:** 00:32:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Baserri bateko emakume bat, zurrut egiten zuena, bere behorrarekin erosketak egitera etortzen zen herrira eta, bueltan, mundu guztiari bertsoak paratzen zizkion. Zerbait galdetzen ziotenean, erantzuna errimatzen zuen.

13. Gaizki-ulertua. Garaiar eta Sigasti

- **Erref:** BRA-012/018
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 00:32:53. **Bukatu:** 00:34:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Gaizki-ulertua: Gayarre eta Sarasate beharrean, Garaiar eta Sigasti ulertu zuen batek.

14. Animaliak eta belarrak solasten ziren

- **Erref:** BRA-012/019
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:34:12. **Bukatu:** 00:35:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Lehen animaliak eta belarrak solasten ziren.

15. llekuetako etxeen izengoitien kanta

- **Erref:** BRA-012/021
- **Iraupena:** 0:02:46. **Hasi:** 00:35:23. **Bukatu:** 00:38:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Ilekuetako etxeen izenak eta izengoitiak aipatzen ditu; lehengo kanta baten letra zen.

16. Behien “txoriendako” erremedioa

- **Erref:** BRA-012/022
- **Iraupena:** 0:00:58. **Hasi:** 00:38:09. **Bukatu:** 00:39:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Behiek “txoriak” (gongoiloak) zituztenean, sendatzailea bederatzi egunez baraurikan joaten zen eta, eskuetan gongoiloak hartuta, kredoa azpitik goiti errezatzen zuen.

17. Ardiek hanka hausten zutenean

- **Erref:** BRA-012/024
- **Iraupena:** 0:00:33. **Hasi:** 00:39:24. **Bukatu:** 00:39:57

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Ardiek hanka hausten zutenean, kedarra xehe-xehe egin eta arrautzaren zuringoarekin pasta bat egiten zen. Hankaren bi aldeetan oholtxo bana paratzen ziren eta trapu batekin ongi biltzen zen dena; gero pasta hori paratzen zen eta gogor-gogorra gelditzen zen.

18. Azienden kalitxak kentzeko

- **Erref:** BRA-012/025
- **Iraupena:** 0:00:20. **Hasi:** 00:39:57. **Bukatu:** 00:40:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Azienden kalitxak kentzeko erremedioa azaltzen du.

19. Jendearen kalitxak kentzeko

- **Erref:** BRA-012/027
- **Iraupena:** 0:00:46. **Hasi:** 00:40:24. **Bukatu:** 00:41:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Jendearen kalitxak kentzeko, haltzen azala kendu eta harekin harraskatu behar zela erraten zuen ijito batek, baita nonbaiten bi sos bota behar zirela ere.

20. “Erre-botika”

- **Erref:** BRA-012/028
- **Iraupena:** 0:00:40. **Hasi:** 00:41:10. **Bukatu:** 00:41:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Erre-botika nola egiten zen azaltzen du. Asun azala olioan frijitu eta argizariarekin nahasten zen; gero trapu bat horretan sartu eta paperean biltzen zuten gordetzeko.

21. Xaboia egiten zuten

- **Erref:** BRA-012/029
- **Iraupena:** 0:00:48. **Hasi:** 00:41:50. **Bukatu:** 00:42:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Xaboia nola egiten zuten azaltzen du. Seboa eta sosa kaustikarekin egiten zuten; erramua eta kolonia ere botatzen zuten.

22. Defuntuentzako ofrendak

- **Erref:** BRA-012/030
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 00:42:38. **Bukatu:** 00:43:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Familiako norbait hiltzen zelarik, elizan egunero argizaria eta kandela paratzen ziren eta olata ere botatzen zen (defuntu bat zuenak, bat eta bi zituenak, bi).

23. Asmakizunak

- **Erref:** BRA-012/031
- **Iraupena:** 0:00:37. **Hasi:** 00:43:54. **Bukatu:** 00:44:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Asmakizunak kontatzen ditu. Adibidez: “buru zabala, barrena goxoa, jateko kentzen zaio buztan osoa”.

24. Zotz egiteko 1. Jaun Pier handia

- **Erref:** BRA-012/033
- **Iraupena:** 0:00:37. **Hasi:** 00:45:13. **Bukatu:** 00:45:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Hurrek zotz egiteko erabiltzen zuten: “Jaun Pier handia...”

25. Haur-kanta. Kukurruku

- **Erref:** BRA-012/035
- **Iraupena:** 0:00:43. **Hasi:** 00:46:04. **Bukatu:** 00:46:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Haur-kanta eta jokoa: “Kukurruku, zer diozu?...”

26. Haur-kanta. Trula Joxepe

- **Erref:** BRA-012/037
- **Iraupena:** 0:00:27. **Hasi:** 00:47:34. **Bukatu:** 00:48:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Haur-kanta: “Trula Joxepe ari zen astoari ura ematen...”

27. Haur-kanta. Josten, josten presa dut

- **Erref:** BRA-012/039
- **Iraupena:** 0:00:23. **Hasi:** 00:48:26. **Bukatu:** 00:48:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Haur-kanta: "Josten, josten presa dut..."

28. Haur-kanta. Arre, arre molinero

- **Erref:** BRA-012/041
- **Iraupena:** 0:00:14. **Hasi:** 00:49:02. **Bukatu:** 00:49:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Haur-kanta: "Arre, arre molinero, astoaren gainean caballero..."

29. Haur-kanta. Anda randa, zubi landa

- **Erref:** BRA-012/043
- **Iraupena:** 0:00:35. **Hasi:** 00:49:30. **Bukatu:** 00:50:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Haur-kanta: "Anda randa, zubi landa, lera txiko zapatiko..."

30. Haur-kanta. Behin bazen jaun bat

- **Erref:** BRA-012/044
- **Iraupena:** 0:00:41. **Hasi:** 00:50:05. **Bukatu:** 00:50:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Haur-kanta: "Behin bazen jaun bat, bizar-bizar jaun bat..."

31. Haur-kanta. Kia, kia mendirat

- **Erref:** BRA-012/045
- **Iraupena:** 0:00:15. **Hasi:** 00:50:46. **Bukatu:** 00:51:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Haur-kanta: "Kia, kia mendirat, oiloa oilategirat..."

32. Haur-kanta. Din dan maleran

- **Erref:** BRA-012/046

- **Iraupena:** 0:00:35. **Hasi:** 00:51:01. **Bukatu:** 00:51:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Haur-kanta: "Din dan maleran, balerako eliza..."

33. Haur-kanta. Itsasoa ari dira arbolak plantatzen

- **Erref:** BRA-012/048
- **Iraupena:** 0:00:32. **Hasi:** 00:51:45. **Bukatu:** 00:52:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Haur-kanta: "Itsasoa ari dira arbolak plantatzen, itsuak ikusi du etxe bat erretzen..."

34. Haur-kanta. Irri ta negar

- **Erref:** BRA-012/050
- **Iraupena:** 0:00:22. **Hasi:** 00:52:24. **Bukatu:** 00:52:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Haur-kanta: "Irri ta negar, bihar ezkondu behar..."

35. Haur-kanta. Joxe Ramon mendi gainean garela

- **Erref:** BRA-012/051
- **Iraupena:** 0:00:31. **Hasi:** 00:52:46. **Bukatu:** 00:53:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Haur-kanta: "Joxe Ramon, mendi gainean garela, beti-beti mozkortzen da, beti..."

36. Haur-kanta. Elizara joan eta belauniko jarri

- **Erref:** BRA-012/053
- **Iraupena:** 0:00:30. **Hasi:** 00:53:30. **Bukatu:** 00:54:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Haur-kanta: "Elizara joan eta belauniko jarri, lehenbiziko otoitza gure maiteari..."

37. Haur-kanta. Bonbilun, bonbilunete

- **Erref:** BRA-012/055

- **Iraupena:** 0:00:17. **Hasi:** 00:54:07. **Bukatu:** 00:54:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Haur-kanta: "Bonbilun, bonbilunete, barrilan aguardiente, bonbilun bat, bonbilun bi, bonbilun putzurat erori..."

38. Ijitoen bataioa

- **Erref:** BRA-012/056
- **Iraupena:** 0:00:20. **Hasi:** 00:54:24. **Bukatu:** 00:54:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Ijitoen bataioa. Azpil handi batean ura paratu eta haurra "sarraterian" ibili, eta erran: jito pipia, jito malakasta, uretan pilisti palasta

39. Haur-kanta. Hiru txito izan eta lau galdu

- **Erref:** BRA-012/058
- **Iraupena:** 0:00:18. **Hasi:** 00:55:07. **Bukatu:** 00:55:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Haur-kanta: "Hiru txito izan eta lau galdu, gure txitoaren ama zer jan du

40. Zotz egiteko 2. Un fraile marmote

- **Erref:** BRA-012/060
- **Iraupena:** 0:00:35. **Hasi:** 00:55:43. **Bukatu:** 00:56:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Hurrek zotz egiteko erabiltzen zuten: "Un fraile marmote..."

41. Zotz egiteko 3. Zirristi mirristi

- **Erref:** BRA-012/062
- **Iraupena:** 0:00:55. **Hasi:** 00:56:23. **Bukatu:** 00:57:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Hurrek zotz egiteko erabiltzen zuten: "Zirristi mirristi gerrena plau, olio zopa kikirri salda..."

42. Animaliek elkarrerri nola adierazten diote

- **Erref:** BRA-012/064

- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:57:26. **Bukatu:** 00:59:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Animaliek elkarreri nola adierazten diote: zezenak orruka, behiek morruka, abereek irrintzika, zerriek kurrinkaka, zakurrek eta axeriek sainaka, katuek marrauka, oilarrek kukurruka, oiluek karakaka, txitoek piopio, antzarek karranka, otsoek aurika, sugeek ziztoka, apuek kantari eta katuek marrauka.

43. Erran zaharrak

- **Erref:** BRA-012/066
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 00:59:20. **Bukatu:** 01:00:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Erran zaharrak. Ogiak (gariak) erran zuena: "Ttiki banintzen eta handi banintzen, maiatzean burutu nintzen". Elurra hasten zenean, hurrek kantatzen zutena : "Elurra, elurra, ez diguk hire beldurra, etxean badiguk hartuta egurra". Euriari, berriz: "Euria, euria, aingeru buru zuria, oihanean zer da, aiton bizar zuria".

44. Ezkilen errateak

- **Erref:** BRA-012/068
- **Iraupena:** 0:00:26. **Hasi:** 01:00:55. **Bukatu:** 01:01:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Ezkilen errateak: "zerria landan, zerria landan" eta "ateri, ateri, ateri"

45. Santu guztien eguna

- **Erref:** BRA-012/070
- **Iraupena:** 0:00:31. **Hasi:** 01:01:27. **Bukatu:** 01:01:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Saindu guztien egunean, "marautxo" bat eskatzen zuten hurrek estanpa batekin

46. San Juan bezpera

- **Erref:** BRA-012/071
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 01:01:58. **Bukatu:** 01:03:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

San Juan bezperan, Zalain Zokon “belar xarrun” egiten dute: belar zaharrak biltzen dituzte erretzeko. San Juan egunean, belar berriak bedeinkatzen dituzte. Arantzan, sua saltatzerakoan “ona barrena eta gaiztua kanpora” erraten zuten.

47. Herrien fama

- **Erref:** BRA-013/001
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:01:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Arantzakoek mozkorren fama omen dute: “Ttot edan eta iup”. Igantziarrek: “San Juan Xarrari eskatu eta min guztiak sendatu”. Lesakarrak: “Hatozte, hatozte balkoiatik begira egotera”. Beratarrek, berriz, “Hatozte, hatozte eta kafesnea emanen dizuegu”.

48. Xori negarra

- **Erref:** BRA-013/003
- **Iraupena:** 0:00:19. **Hasi:** 00:01:32. **Bukatu:** 00:01:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Muxikek eta beste arbolek botatzen duten kola antzeko horri “xori negarra” deitzen diote.

49. Arbolak txertatu 1. Noiz eta nola

- **Erref:** BRA-013/004
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:01:51. **Bukatu:** 00:03:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Arbolak ilbeheran txertatzen zituzten. Txertoak aurretik ekartzen bazituzten, ilbehera heldu arte, iratze bustien artean gordetzen zituzten. Txertatzeko egunerako, behi kaka eta buztinarekin egindako pasta bat prestatzen zuten; moztu, txertoak jarri eta pasta horrekin estaltzen zituzten, gero trapu bat jartzen zuten eta zuloak egiten zizkioten txertoak handik ateratzeko.

50. Arbolak txertatu 2. Zer zeri

- **Erref:** BRA-013/005
- **Iraupena:** 0:00:52. **Hasi:** 00:03:09. **Bukatu:** 00:04:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Elorri zuriak anitzetan hartzen du madaria, baina ez da erraza izaten. Mendian

sagar basatiak hartu eta ereiten zituzten; egiten zirenean txertatzen zituzten eta han hartzen zutenean, handik atera eta paratu

51. Ilargiari begiratu

- **Erref:** BRA-013/006
- **Iraupena:** 0:02:57. **Hasi:** 00:04:01. **Bukatu:** 00:06:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Zerria hiltzerakoan eta txertoetan ilargiari begiratzen zitzaion; baita sagardoa botilatzerakoan ere. Batzuek erraten zuten belarra ilbeheran egin behar zela eta arbolak botatzeko ere hori zela garai onena.

52. Sagardoa nola egiten zuten

- **Erref:** BRA-013/007
- **Iraupena:** 0:05:42. **Hasi:** 00:06:58. **Bukatu:** 00:12:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Sagardoa egiten zuten bere etxean. Gazi gutxi nahasten zuten, gozoa gustatzen zitzaien. Kolore gorria emateko, motzolo eta patzulo erabiltzen zituzten. Solairuaren gainean uzten zituzten sagarrak ontzen. Pisoiekin egiten zuten dena guztien artean, ez zen makinarik, ezta prentsarik estutzeko. Harritzko tinara joaten zen zukua eta handik, baldekin, kupelera edo barrikara husten zuten. Etxean zurezko onila zuten. Kupela betetzen zutenean, irekita uzten zuten irakin arte. Irakiten duenean ateratzen duen aparra kendu behar zitzaion. Ondoren kupela ixten zen eta sebo ematen zitzaion izkin guztietatik. Neguaren hasieran egiten zuten eta udaberri aldera botilatzen zen. Kupela garbitzerakoan, mixto bat erabiltzen zuten barrenean gasa bazen jakiteko. Kupelek zurezko "ziztonbrak" (kanilak) zituzten. Azkenik, sagardoa botiletan sartzen zuten.

53. Pittarra 1

- **Erref:** BRA-013/008
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:12:40. **Bukatu:** 00:14:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Pittarra egunero hartzen zuten; pitxer batekin joaten ziren eske. Pittarra urez nahasitako sagardoa zen.

54. "Mustillua"

- **Erref:** BRA-013/009
- **Iraupena:** 0:00:47. **Hasi:** 00:14:08. **Bukatu:** 00:14:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

“Mustillua” edo “mustigua” ere egiten zuten. Ontzi handi batean paratzen zuten eta han izaten zuten zortzi egunez irakiten eta eragiten. Azkenean gelditzen zenari intxaurrak botatzen zizkioten eta gordetzen zuten (gozoki bezala).

55. Pittarra 2

- **Erref:** BRA-013/010
- **Iraupena:** 0:00:34. **Hasi:** 00:14:55. **Bukatu:** 00:15:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Pittarra noiznahi hartzen zen, ez baitzuen mozkortzen. Bazkaltzeko pitxer bat beterik eramaten zuten eta, hustutzen zenean, berriz eske joaten ziren.

56. Dolareak

- **Erref:** BRA-013/011
- **Iraupena:** 0:00:46. **Hasi:** 00:15:29. **Bukatu:** 00:16:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Dolareek toki handia hartzen zuten.

57. Elurra pilatzeko tokia

- **Erref:** BRA-013/013
- **Iraupena:** 0:00:41. **Hasi:** 00:16:20. **Bukatu:** 00:17:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Elurra pilatzeko toki bat, elutxa, zegoen muga aldean: biltzen zuten elurra eta ongi zanpatzen zuten, udan horma izateko.

58. Sinesmenak. Animaliak eta euria 1

- **Erref:** BRA-013/015
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 00:17:05. **Bukatu:** 00:18:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Sinesmenak. Animaliak eta euria: Armigo (armiarma) beltz batzuk paretatik behiti etortzen direnean, euria eginen duela erraten da; baita Martin arrantzalea pasatzen denean, hontzak etxe izkinean kantatzen duenean, zizare handiak kanpora ateratzen direnean eta katuak goitien jostetan fuerte ari direnean.

59. Hontzak

- **Erref:** BRA-013/017
- **Iraupena:** 0:00:43. **Hasi:** 00:18:25. **Bukatu:** 00:19:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Lehen orain baino hontz gehiago zeuden. Beraiek hontz bat hazi zuten: hasieran arrautza egosia ematen zioten jateko. Gero libre utzi zuten

60. Santa Barbarari errezatu

- **Erref:** BRA-013/019
- **Iraupena:** 0:00:38. **Hasi:** 00:19:40. **Bukatu:** 00:20:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Tximista eta trumoiak hasten zirenean, Santa Barbarari errezatu, kandela piztu eta erramu bedeinkatuaren zati bat erretzen zuten. "Santa Barbara, zure bizitza kantuz behar dugu zabaldu, argitasun bat, memoriara nahi badidazu ekarri"

61. Izarrak

- **Erref:** BRA-013/021
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:20:26. **Bukatu:** 00:22:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Izarrak ezagutzen zituen eta haiekin martxa eramaten zuen. Nola mugitzen diren azaltzen du.

62. Ortzederra eta erromako zubia 1

- **Erref:** BRA-013/022
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 00:22:02. **Bukatu:** 00:23:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Ortzadarrari "ortzederra", "erromako zubia" eta "arkoirisa" deitzen diote. Norbaiti "otsederra" entzun dio. Kukuak martxoaren 25ean hasten da jotzen eta Sanpedrotan joaten da: "Sanpedrotan kuku mututu". Ortzadarra dagoela eta euria hasten denean, "azeria bataiatzeko eguna".

63. Ortzederra eta erromako zubia 2

- **Erref:** BRA-013/024
- **Iraupena:** 0:00:23. **Hasi:** 00:24:31. **Bukatu:** 00:24:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Arkoirisaren azpitik pasatzen den neska, mutila bihurtzen da.

64. Sinesmenak. Animaliak eta euria 2

- **Erref:** BRA-013/026
- **Iraupena:** 0:00:24. **Hasi:** 00:25:20. **Bukatu:** 00:25:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Sinesmenak. Animaliak eta euria : oilarrak arratsaldetan kantatzen duenean, euria edo elurra.

65. Sinesmenak. Afiladorea eta euria

- **Erref:** BRA-013/028
- **Iraupena:** 0:00:08. **Hasi:** 00:27:07. **Bukatu:** 00:27:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Sinesmenak. Afiladorea ikusten zenean, euria egin behar zuela erraten zen.

66. Haizearen izenak

- **Erref:** BRA-013/029
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:27:15. **Bukatu:** 00:28:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Haizearen izen desberdinak aipatzen ditu: beheitiko haizea (edo mendebal-haizea) erraten diote itsasaldekoari). Ipar-haizea eta hegoaldeko haizea. Ekialde erran beharrean, eguzkia ateratzen den tokia edo Sarako erreka erraten dute. Sorgin-haizea erran beharrean, zirinbiloa erraten dute.

67. Xort egunak

- **Erref:** BRA-013/030
- **Iraupena:** 0:00:30. **Hasi:** 00:28:42. **Bukatu:** 00:29:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Xort egunak. Bere lagun batek begiratzen zien, eguraldia igartzeko.

68. Errana. Urriko haize hegoak...

- **Erref:** BRA-013/032
- **Iraupena:** 0:00:20. **Hasi:** 00:29:29. **Bukatu:** 00:29:49

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

“Urriko haize hegoak buztana putzuan”: urrian izaten ohi da goizetan haize hego ederra eta arrasteko, euria.

69. Errana. Azazkaletan orbanak...

- **Erref:** BRA-013/034
- **Iraupena:** 0:00:35. **Hasi:** 00:29:56. **Bukatu:** 00:30:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Azazkaletan orban zuriak ateratzen direnean, gezurrak erran dituzula erran nahi du. Txukuna (zotina) izaten duenean norbaitek, zerbait ebatsi duela erran nahi du.

70. Txukuna (zotina) gelditzeko

- **Erref:** BRA-013/035
- **Iraupena:** 0:00:28. **Hasi:** 00:30:31. **Bukatu:** 00:30:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Txukuna (zotina) gelditzeko: tu bota lurrean eta harri batekin tapatu

71. Hortza erorita

- **Erref:** BRA-013/037
- **Iraupena:** 0:00:22. **Hasi:** 00:31:30. **Bukatu:** 00:31:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Haurrak zirela, hortz bat erortzen zitzaienean, sutara botatzen zuten eta “xagu xaharra, horra horko xaharra, ekarri berria” erraten zuten.

72. “Gauz ona behin”

- **Erref:** BRA-013/039
- **Iraupena:** 0:00:24. **Hasi:** 00:32:13. **Bukatu:** 00:32:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Norbaitek zerbait esan eta besteak “zer?” erantzuten duenean, “gauz ona behin” erraten da.

73. “Bi batean, bat ere ez”

- **Erref:** BRA-013/040
- **Iraupena:** 0:00:11. **Hasi:** 00:32:37. **Bukatu:** 00:32:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Errana: “bi batean, bat ere ez”

74. Lurra lantzeko tresnak

- **Erref:** BRA-013/042
- **Iraupena:** 0:02:49. **Hasi:** 00:33:03. **Bukatu:** 00:35:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Lurra lantzeko tresnak nolakoak ziren azaltzen du: area eta are ttikia, goldea eta golde ttikia (lehenago golde nabarra izaten zen), bonbilla, ohola, orbil jotzekoa

75. Gorotza

- **Erref:** BRA-013/043
- **Iraupena:** 0:00:25. **Hasi:** 00:35:52. **Bukatu:** 00:36:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Gorotza nola zabaltzen zuten azaltzen du.

76. Artoa

- **Erref:** BRA-013/045
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:36:21. **Bukatu:** 00:38:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Artoa nola ereiten zuten azaltzen du. Artoak lan handia ematen zuen erein ondoren ere: bakandu, jorratu eta galdurrua kendu. Buruak bildu ondoren ere lan handia izaten zen; afal ondotik joaten ziren artoa zuritzera eta elkarri bertsoak paratzen eta kantari aritzen ziren.

77. Harearekin garbitu pazia

- **Erref:** BRA-013/046
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:38:36. **Bukatu:** 00:39:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Burnizko pazian arto-zopak eta opil-zopak egiten zituzten. Iturri ondoan garbitzen zuen pazia harearekin.

78. Eguneroko janaria

- **Erref:** BRA-013/047
- **Iraupena:** 0:00:31. **Hasi:** 00:39:45. **Bukatu:** 00:40:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Gosaltzeko xingar, patata frifituak eta arrautzak jaten zituzten eta, ondotikan, katilu bat esne zopekin. Eguerdian, berriz, eltzari ona eta zerrikia patatekin.

79. Emakumeen bizitza

- **Erref:** BRA-013/048
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:40:16. **Bukatu:** 00:42:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Emakumeek lan handia egin dute beti. Gizona beti zen nagusi. Igandetan, arrastian, ilundu aurretik itzuli behar zuten etxera, anaiek, berriz, ez. Josten ikastera joaten ziren mojetara eta, belauna erakusten bazuten edota bestelako gauzarengatik kastigatzen zituzten: lurrean musu eman behar izaten zuten. Hagitz estuak izaten ziren.

80. Neskak eta mutilak

- **Erref:** BRA-013/049
- **Iraupena:** 0:00:55. **Hasi:** 00:42:34. **Bukatu:** 00:43:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Musika ikusten egoten ziren eta gero etxera elkarrekin joaten ziren denak, neskak eta mutilak, koadrilan; kantari ibiltzen ziren.

81. Emakumeen lanak

- **Erref:** BRA-013/051
- **Iraupena:** 0:02:58. **Hasi:** 00:43:49. **Bukatu:** 00:46:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

Egunero bazkaria prestatzen zuten eta etxeari buelta ematen zioten. Bestetako lan handia izaten zuten: koltxoiak urratzen zituzten eta etxe guztia kisurekin zuritzen zuten. Arropa eskuz garbitzen zuten eta etxean josten zuten. Larunbatero "punta xkak" egiten zituzten: boka-saskian zegoen arropa garbia errepasatzen (josten) zuten. Maindireetan "erdikoz bazter" egiten zuten. Izan ere, dena probexen zen.

82. Emakumeen barneko arropa

- **Erref:** BRA-013/052
- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 00:46:47. **Bukatu:** 00:48:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Bere amak harizko gerruntzea eramaten zuen. Gonazpiko beltzak bolanteekin eramaten zituzten. Lehenago, berriz, gonazpiko gorri eta lodia.

83. Arropa gutxi zuten

- **Erref:** BRA-013/053
- **Iraupena:** 0:00:47. **Hasi:** 00:48:33. **Bukatu:** 00:49:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Arropa gutxi izaten zuten. Bestetarako soineko bat egiten bazuten, hurrengo urtean ez zuten beste bat egiten, soineko bera eramaten zuten.

84. Ama hil zitzaien

- **Erref:** BRA-013/054
- **Iraupena:** 0:00:47. **Hasi:** 00:49:20. **Bukatu:** 00:50:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

48 urte zituela hil zen ama. Berak 14 urte zituen eta orotara bortz senide gelditu ziren. 29 urteko izeba ezkongabea beraiekin gelditu zen, karga ederra hartu zuen.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-11-14

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com